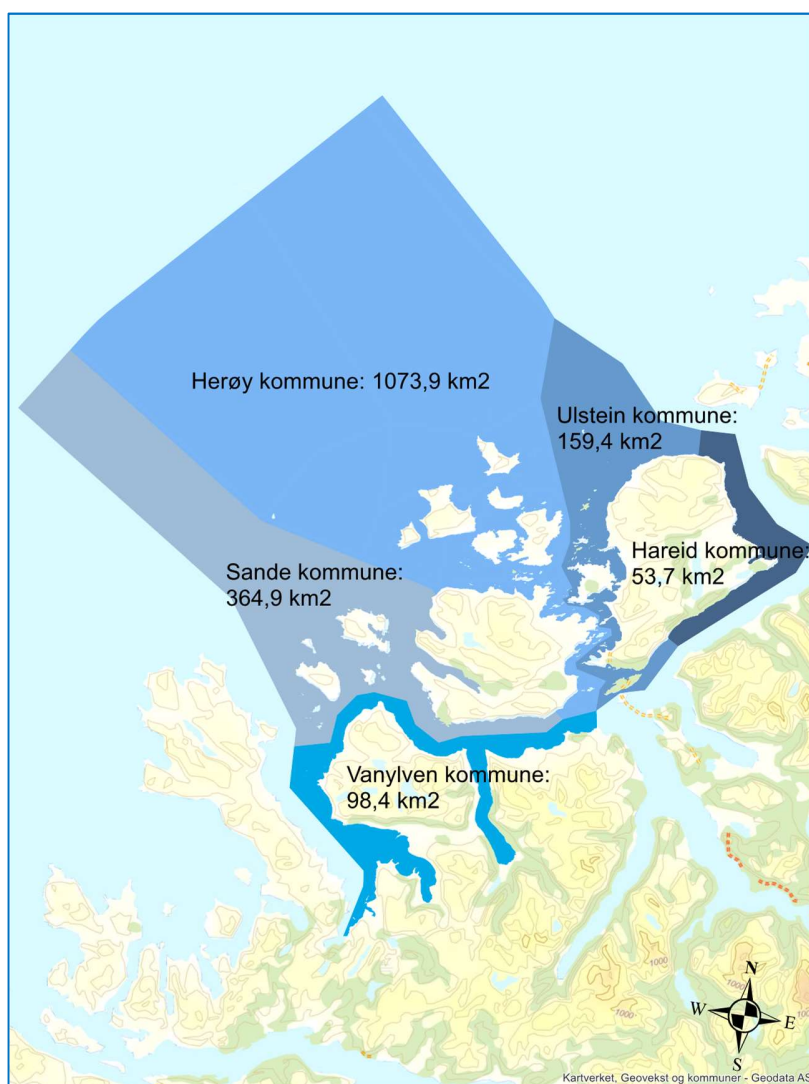

PLANOMTALE

Interkommunal kystsoneplan for Ytre Søre Sunnmøre

2022 - 2027

30.08.2021

Foror

HAREID

HERØY

SANDE

ULSTEIN

VANYLVEN

Interkommunal kystsoneplan for Ytre Søre Sunnmøre er et samarbeid mellom fem kommuner, Hareid, Herøy, Sande, Vanylven og Ulstein kommuner, om en felles interkommunal kystsoneplan.

Planen oppdaterer arealformål og bestemmelser i henhold til dagens lovverk og gir en enhetlig arealforvaltning med like krav og bestemmelser. En helhetlig arealplanlegging og samordning av de ulike interessene i kystsonen er viktig for å legge til rette for fremtidig utvikling i regionen.

Kommunene har vedtatt å "sikre marin næringsutvikling og være grunnlag for at Ytre Søre Sunnmøre blir attraktivt å etablere seg i". Det er derfor viktig at planen er dynamisk og fleksibel i forhold til framtidige behov.

Vi har rullert vedtatte planer, avdekket og avklart interessekonflikter, koordinert bruk, forvaltning og forskning i sjøområdene og gjenspeilet ønsket arealpolitikk lokalt, regionalt og nasjonalt.

På den bakgrunn har fem kystkommuner gjennomført en felles kystsoneplanlegging med felles planprogram, utredninger og kunnskapsgrunnlag og med felles planbeskrivelse og konsekvensutredning. Felles plankart med bestemmelser og retningslinjer er juridisk bindende arealplaner i sjø.

Arealplanlegging er politikk og politikikutforming og når arealplaner vedtas omfordeler ofte store verdier og viktige samfunnshensyn mot hverandre. Stortinget har gitt kommunestyrene myndighet til å gjøre denne jobben under forutsetning av at kommunene ivaretar nasjonale og vesentlige regionale interesser i planleggingen.

Hvis disse interessene ikke ivaretas kan det komme innsigelser fra sektormyndigheter og regionale myndigheter. Det ligger både nasjonale og regionale føringer om å samarbeide om arealplan i sjø. Det skal bl.a. tilrettelegges areal for en bærekraftig vekst i havbruksnæringa.

Planen er del av kommunenes overordnede styringsdokumenter som gir rammer for utvikling av sjøareal på Ytre Søre Sunnmøre og skal fungere som en informasjons- og planleggingskilde for kommunenes innbyggere, for folkevalgte og administrasjonen i kommunene, for organisasjoner, samt næringsliv og sentrale forvaltningsorganer med flere.

Arealplaner i sjø skal ha en overordnet og grovmasket karakter jf. PBL. Unødige detaljer på dette plannivået kan øke antall konflikter og kan svekke muligheten for å få fram hovedprioriteringer og langsiktige strategier.

Det er viktig å understreke at i en interkommunal plan gjør de enkelte kommunestyrene egne vedtak for egne sjøareal.

Vi takker Møre og Romsdal Fylkeskommune som har bidratt med finansiering av samarbeidet. Stor takk til styret og arealgruppa for engasjement og god gjennomføring.

Sunnmøre

.....
Hareid kommune Herøy kommune Sande kommune Vanylven kommune Ulstein kommune

Innhold

1. Innledning med kort beskrivelse av planområdet

2. PLANBESKRIVELSE

Bakgrunn og formål

- Planavgrensning og geografisk avgrensning
- Interkommunalt plansamarbeid og organisering av arbeidet
- Plantype og plandokumenter
- Planprosess
- Lovgrunnlag og rettsvirkning
- Veien videre

Viktige hensyn i planleggingen

- Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging
- Forholdet til regionale planer og satsingsområder
- Innsigelser og unntak fra rettsvirkning

3. BESTEMMELSER OG RETNINGSLINJER

- Planens rettsvirkning
- Generelle bestemmelser og retningslinjer
- Bruk og vern av sjø og vassdrag (6100)
- Ferdsel og farleder (6100 og 6200)
- Fiske (6300)
- Akvakultur (6400)
- Natur (6600)
- Friluftsområder (6700)
- Kombinerte formål (6800)
- Rullering av planen
- Nye og eksisterende planformål inkl. omtale av alle endringer i planen (tabell) og forhold til KU (sidetall). Merk: tydelige referanser til KU

4. PLANKART

VEDLEGG:

A. KU og ROS av planen med egen innholdsfortegnelse

B. Oppsummering av viktige merknader til planprogrammet

C. AREALFORMÅL OG HENSYNSØNER

1. Plantilnærming

2. Arealformål i sjø

Bruk og vern av sjø og vassdrag med tilhørende strandsone (6001)

- Ferdsel og farleder (6001/6200) og havneområder i sjø (6220)
- Fiske (6300) og kaste- og låssettingsplasser (Lås 6320)
- Akvakultur (6400)
- Natur (6600)
- Kultur og kulturlandskap
- Friluftsområder (6700)
- Kombinerte formål (6800)
- Reguleringsplaner i sjø i området

D. Temakart

E. Kommunevis oversikt over reguleringsplanar som skal gjelde over kystsoneplanen

1. Innledning med kort beskrivelse av planområdet

Arealbruken i kystsonen på Ytre Søre Sunnmøre er sammensatt, og kystsonen er arena for mange ulike aktiviteter og interesser. Utviklingen de siste 15–20 årene har gått i retning av økende konkurranse om arealene i kystsonen og ulike og til dels motstridende interesser og hensyn fører til at det kan oppstå uenighet om disponering av arealer. Ressursene i kystsonen får stadig større betydning for næringsaktivitet og verdiskaping, og kystnæringenes betydning for verdiskaping forventes å øke.

Nasjonale føringer fra myndighetshold er bl.a. å tilrettelegge for bærekraftig vekst i havbruks-sektoren, og det forventes at "Fylkeskommunene og kommunene sikrer nok areal til fiskeri- og havbruksnæringen i kystsoneplanleggingen og avveier dette opp mot miljøhensyn og andre samfunnsinteresser" (Vedtatt i kongelig resolusjon 12.juni 2015. "Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2016"). Regjeringens nye «Havstrategi» i 2017 viser at det er stort nasjonalt fokus på vekst innen marine næringer: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/ny-vekst-stolt-historie/id2552578/>. Havbruk, fiskeri og turisme er sentrale næringer som skaper mange arbeidsplasser og store ringvirkninger med grunnlag i aktivitet på/i sjø eller i nær tilknytning. Sjø- og strandsone er også viktig som fritids- og rekreasjonsområde for lokalbefolkning og tilreisende. Regjeringen forventer også en mer helhetlig planlegging av kystsonen ved at "Arealbehovet vurderes i et regionalt perspektiv" og oppfordrer til økt bruk interkommunalt samarbeid der det er hensiktsmessig med tanke på lokale fjordsystemer eller sjøområder hvor etableringer virker inn på hverandre.

Årsaken til kystsoneplanlegging i Norge var framvekst av havbruksnæringa. Havbruksnæringa er i stadig endring som følge av teknologiske innovasjoner, strukturendringer, krav fra miljø- og dyrevelferdsmyndigheter og nye nasjonale rammebetingelser. Dette medfører at næringens behov for lokaliteter endrer seg raskt og da er det behov for plansystemet å tilrettelegge for nye behov. Dagens nærmere 1000 lokaliteter beslag på ca 420 km² (ankringsareal), et areal som utgjør under 0,5 % av det arealet kystkommunene forvalter.

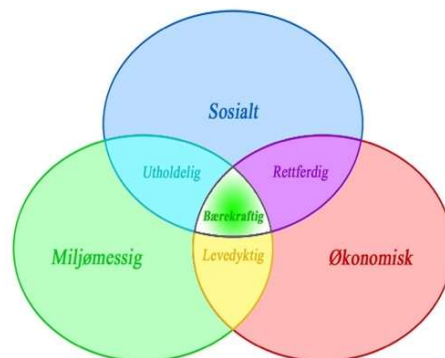
Ytre Søre Sunnmøre har lange og sterke tradisjoner med fiskeri og båtbygging, og etterhvert er havbruk blitt en stor næring. De viktigste næringsaktivitetene i sjøarealene er fiskeri, havbruk og reiseliv. Tradisjonell bruk av natur og arealressurser er opprettholdt. Fiskeressursene er tillagt stor vekt og viktige fiskefelt/ gytefelt, aktive trålfelter og kaste og låssettings- plasser er avsatt i kartet etter innspill fra Fiskeridirektoratet. I samarbeid med fiskerlag er disse verdisatt etter nasjonal, regional og lokal viktighet. Oppdrettsnæringen er spredd over hele regionen og er lokalisert i alle kommunene unntatt i Hareid. Storparten av fisken som produseres i regionen slaktes på Eggesbønes i Herøy kommune.

Den samfunnsmessige verdien av friluftsliv og rekreasjon i kystsonen er betydelig, og det finnes store biologiske og landskapsmessige kvaliteter i kystsonen som det er viktig å ta vare på. Viktige natur- og friluftslivverdier er ivaretatt i stor grad.

Planen skal være et strategisk verktøy for langsiktig forvaltning av sjøarealene i kommunene i tråd med prinsippet om bærekraftig utvikling. I planarbeidet skal eksisterende og fremtidig arealbehov til ulike aktiviteter veies mot hverandre, miljøforhold, lokale og politiske interesser og føringer fra myndigheter.

Med bærekraftig forvaltning menes det at den må være både økonomisk, miljømessig og sosialt bærekraftig.

Kystsoneplanen skal ivareta Ytre Søre Sunnmøres biologiske mangfold og økosystem, sikre forutsigbarhet for næringslivet og tilrettelegge for bærekraftig utvikling av blå økonomi og sikre bosetting.

Planlegging og forvaltning av sjøarealer er forskjellig fra landarealene. Den private eiendomsretten går ut til 2m under fjæremål. Fraværet av privat eiendomsrett har gjort sjøen til et flerbruksområde styrt av sektormyndigheter, sektorlover og av regionale myndigheter. Konfliktene er oftere interessekonflikter og det er færre brukerkonflikter. Status for kommunale kystsoneplaner etter ny PBL er, i forhold til ulike særlover og statlige sektor- myndigheter, er lite utprøvd på flere punkter.

Endringer i PBL § 11-11 (19.12.2014) om bestemmelser til arealformål etter § 11-7 nr. 5 og 6 viser til at det i nødvendig utstrekning kan gis bestemmelser om Pkt. 3. bruk og vern av vannflate, vannsøyle og bunn dvs. 3D planlegging og pkt. 7. hvilke artsgrupper eller arter av akvakultur som enkeltvis eller i kombinasjon kan etableres. Det er ikke tillatt å si noe om driftsform.

Havet er en felles ressurs for befolkninga og inngrep i én kommune kan ha konsekvenser for nabokommunene da havstrømmer kontinuerlig for flytter vannmasser over kommunegrensene. Kystsoneplanleggingen har derfor endret seg fra kommunale mot interkommunale prosesser. I områder som er aktuelle for sjøbasert fiskeoppdrett, må kommunene tilpasse seg nye behov for fleksibilitet og dynamikk i forhold til ny teknologi, nye driftsformer, nye sykdommer, nytt kunnskapsgrunnlag, nye offentlige prioriteringer og reguleringer (meld.-st.-16-2014-2015).

Næringsvirksomhet i sjøarealene baserer seg i stor grad på offentlige tillatelser, mens sjøen for øvrig i all hovedsak er eierløs og åpen for fri og allmenn ferdsel. Oppdrettsnæringa opplever arealmangel for videre utvikling og fiskerinæringa kan oppleve at andre næringers arealbehov kan være i konflikt med sin aktivitet. Til tross for at oppdrettsnæringa bidrar til stor nasjonal og regional verdiskaping, varierer holdningene til produksjon av laks og ørret. Noen kommuner mener de har lite igjen for å tilrettelegge sine sjøarealer til akvakultur. Dette kan skyldes reduserte ringvirkninger fra oppdrettsnæringa, redusert lokalt eierskap og økende fokus på næringas innvirkning på omgivelsene. Ulike holdninger vil påvirke tilnærminger til arealavsetning til oppdrettsnæringa.

Stadig nye aktører vil bruke kystsonen til for eksempel vindkraft, reiseliv og fisketurisme, mens andre igjen vil verne av hensyn til biologisk mangfold, hensyn til forskning (referanseområder) eller av rene estetiske hensyn.

Som planmyndighet har kommunestyret full råderett over sin kystsone og dermed arealavsetning til ulike formål. Kommunene må likevel forholde seg til nasjonale føringer som for eksempel at akvakultur skal sikres areal. Det er både utfordrende og viktig å komme frem til en fornuftig avveining mellom utbyggings- og verne-interesser. Vedlagte kart og bestemmelser er et resultat av en slik avveining.

Kystsoneplanen har sin plangrense ved midlere lavvann. Det er allikevel viktig å se på planens virkning ut over plangrensen både i forhold til tilgjengelighet til strandsone, visuell-og støypåvirkning. Vurdering av planens virkning på bomiljø, kulturhistoriske landskapet og naturlandskapet vil være en naturlig del av planens utredningsarbeid både i forhold til virkning av tiltak. De fleste landskap er påvirket av menneskelig aktivitet både fra ny og historisk tid. Kulturminneetaten hos fylkeskommunen spilte inn en rekke kulturmiljøområder på land til planen.

Det er krav om at kystsoneplanlegging skal være en helhetlig og økosystembasert forvaltning, uten at det gis innhold eller forslag til hvordan en "økosystembasert og helhetlig kystsone-planlegging" kan gjennomføres. På grunn av begrenset kunnskap om marine miljø i kystsoneplanlegginga (strømforhold og bunnforhold) har det vanskelig/umulig med presis planlegging. Dette har bl.a. ført til mange dispensasjoner fra pbl. KMD viser i rundskriv H 6/18 til "*at planlegging i sjøområdene krever god kunnskap om det marine miljø og de særlige interessene som gjør seg gjeldende i kystnære farvann*".

Vi har nå fått nye verktøy som marine grunnkart og strømmodeller på Ytre Søre Sunnmøre og andre steder langs kysten. Vi har hatt fokus på bruk av marine grunnkart i kystsone-planlegginga, marinbiologiske fortolkninger av marine grunnkart og bruk av disse til å vurdere egnethet til ulike arealformål i planlegginga. Marine grunnkart er nærmere omtalt i vedlegg A.

Kort beskrivelse av Ytre Søre Sunnmøre og arealbruk

Landskapet på ytre Søre Sunnmøre domineres av skjærgård med mange øyer og fjella danner en grense mot et innland gjennomskåret av fjorder. Fjordene er oftest lange og smale, og er omkranset av høye, bratte fjell. Fare for ras og steinskred gjør at bebyggelig areal er lite, og med unntak av de dyrkbare dalene ligger det meste av dette arealet langs sjøen. Strømretning og hastighet varierer med bunntopografi, vindretning, snøsmelting og tidevann.

Med en tidevannsforskjell på nærmere 2,5 m mellom flo og fjære er det store vannmengder som skal transporteres i området. På grunn av den nordgående kyststrømmen, sterke tidevanns-strømmer og gode lysforhold er det god vannutskifting og høy biologisk produksjon på den grunne strandflaten. Temperaturforhold og rent vann gjør i tillegg at området er godt egnet til matproduksjon.

Den marine flora og fauna er dominert av arter som har særlig utbredelse eller utbredelse langs hele kysten. Dyprenner inneholder mudder og leire og har ofte høy sedimentering av organisk materiale som gir et rikt dyreliv. De viktigste fiskeartene er torsk, sei, lange, brosme, hyse og makrell. Gyteområder og fiskeplasser bestemmes av bunntopografien. Når den norsk-arktiske torsken kommer sørover for å gyte i mars/april, så følger den overgangslaget mellom atlantehavsvann og kyststrømmen på 60–100m dyp.

Næringsliv i regionen så omtales dette i egen næringsanalyse av området som ble ferdigstilt i januar 2018: https://issuu.com/rundemiljosenteras/docs/marin_n_ringsanalyse_s_re_sunnm

Arealbruken i sjøområdene må ses i sammenheng med arealbruken på land. I kystsoneplaner så er det krav om konsekvensutredninger av akvakultur, småbåthavner og mudring og dumping. Småbåthavner vil bli vurdert i kommuneplanenes arealdeler for landområdene, og det vil kreves reguleringsplaner som går ut i sjø. Det er ingen konkrete forslag til nye småbåthavner.

Mudring og dumping krever også konsekvensutredning. Deponering av forurensede mudrede masser krever spesialtillatelse og må avklares i hvert enkelt tilfelle. Sjødeponi for rene masser kan avklares gjennom arealplan. Kommunene har vedtatt at de ikke vil kartfeste sjødeponi da disse kan bli etablert langt unna framtidige tiltak. I tillegg må kommunene ta kostnaden med å gjennomføre en konsekvensutredning jf. krav i reguleringsplan. Dette er spesielt viktig for kystverkets behov for dumping av masser i forbindelse med havne- og farledsutbygginger og detaljerte konsekvensutredninger vil gjennomføres ved detaljregulering.

Kommunene har vedtatt å sikre marin næringsutvikling og være grunnlag for at Ytre Søre Sunnmøre blir attraktivt å etablere seg. Da akvakultur kan være kontroversielt og samtidig er det eneste tiltaket i vår plan som krever konsekvensutredning. Vedlegg A er konsekvensutredning.

For å kunne vurdere bæreevnen til lokaliteter for akvakultur kreves det god kunnskap om de lokale strømforhold, bunntopografi og bunntype. Videre er det viktig med en god kartlegging av marine bunnsamfunn og naturtyper for å sikre at utslipp fra matfiskproduksjon ikke gjør skade på naturmangfoldet. Et godt kunnskapsgrunnlag for identifisering av lokaliteter med høy produksjonskapasitet og liten risiko for å gjøre irreversibel skade på viktige bunnorganismer (for eksempel koraller) vil være et viktig bidrag til en fortsatt bærekraftig vekst i havbruksnæringen.

Gode lokaliseringsvalg vil også gi en effektiv arealbruk og bidra til å redusere potensielle brukerkonflikter i kystsonen. For å kunne forvalte de villlevende marine ressursene i kystsonen på en helhetlig måte, som legger til rette for økt verdiskapning fremover, er det nødvendig å forbedre kunnskapsgrunnlaget. Dess mer presis kunnskapen er dess bedre blir forvaltningsavgjørelsene, spesielt de som handler om høsting av ressursene. Mangel på kunnskap kan lede til at det fulle verdiskapnings-potensialet ikke kan utnyttes.

Kommunene i planområdet har verken nasjonale laksefjorder eller marine verneområder, men vi skal ta hensyn til anadrom fisk på vandring gjennom planområdet til Ørstaffjorden. På bakgrunn av dagens arealbruk og marin næringsanalyse (2018) så oppgir næringsaktører at det er store ubenyttet kapasitet i området.

Akvakultur i planområdet i 2019:

Kommune	Areal km ²	Ant. lok. i drift	laks	annet	havbruksfondet 2018 kr	2019 kr
Herøy	1073,9	4	Voldnes 5460 t	slakteri 780t 2 tareanlegg	4 502 714	228 372
Hareid	53,7	0			0	0
Sande	159,4	1	Vorvika 2340 t	kveityngel 65t hummerferding	0	118 302
Ulstein	364,9	1	Gjerdet 2340 t	Smolt: Flø	1 688 517	130 003
Vanylven	98,4	2	Bjørlykke 5469 t Brudevika 5460 t	Rovde og Moltustranda	7 879 750	606 681
Totalt	1750,3	8	21905 t			

Potensiale for oppdrett er, jf. næringsanalysen, på minst 6 lokaliteter. Det betyr en produksjon på 30 000 tonn som kan gi 36-60 arbeidsplasser avhengig av syklusen. Det er problemer knyttet til miljø, som for eksempel lakselus og fiskeesydommer. Utviding av konsesjoner og nye konsesjoner er satt på vent til disse problemene er løst. Slike problemer skal ikke behandles i arealplanen, men av sektormyndigheten som er fagmyndighet.

Arealplanen skal angi hovedtrekkene i hvordan arealene skal brukes og vernes, og hvilke viktige hensyn som må ivaretas ved disponeringen av arealene. Arealplaner er overordnede planer som skal gi grunnlag for langsiktig positiv samfunnsutvikling i kommunene både med hensyn til næringsutvikling og bolyst. Planarbeidet skal resultere i oppdaterte, kunnskapsbaserte, juridisk bindende planer for sjøområdene i de deltakende kommunene. Planen fremstilles i en felles interkommunal prosess og til slutt bli del av hver enkelt kommuneplan gjennom vedtak i det enkelte kommunestyre.

Møre og Romsdal fylkeskommune har bedt om at planomtalen bør gjøre greie for alle forslag som innebærer endringer fra forrige plan. Endringene er konsekvensutredet i vedlegg A, kap. 3. Det er kommet inn 6 nye innspill om akvakultur i planområdet, fordelt på 1 ny lokalitet med laks og 2 nye lokaliteter for taredyrking, 3 arealendringer og 4 utvidelser av flerbruksareal. Tiltakene er tegnet inn i plankartet, konsekvensutredet i felles mal og sendt ut til kommuneplanleggerne for vedtak i planmyndighet. Det skal gjennomføres prosesser ute i kommunene og gis tilbakemelding på hvilke tiltak som skal med i det endelige plankartet.

Etablering av nye områder med akvakultur som enbruks A områder gjelder Oksavika i Sande kommune. Endring/utvidelse av fortøyninger av etablerte anlegg gjelder Bjørlykkestranda og Brudevika i Vanylven kommune og Voldnes i Herøy og Sande kommune. Det er også foreslått en endring/utvidelse av fire områder med einbruk A i Hareid kommune.

Kommune	Ny /endring	Forslagsstiller	Godkjente lok.	Oppdatere fortøyninger	Annet
Hareid	Attavika	Hareid kommune	0		
	Uravika	Hareid kommune	0		
	Mellom nördre- og søre neset	Hareid kommune			
	Laupsvika	Hareid kommune			
Herøy	Voldnes	MOWI	1	endre fortøyning	
Sande	Oksavika Voravika	MOWI	0	ny	
Ulstein	-		1		
Vanylven	Brudevika	MOWI	2	endre fortøyning	
	Bjørlykkestranda	MOWI		endre fortøyning	

Oversikt over lokaliteter det er gjennomført KU.

2. Planbeskrivelse

2.1. Bakgrunn og formål

Arealplanlegging er politikk og politikkutforming og handler om utvikling og forandring. Arealplaner bør være stabile og forutsigbare slik at aktører i sjø kan forholde seg til framtiden, og det forutsetter at planer har et lengre perspektiv enn 4 år. Arealplaner i sjø bør samtidig være fleksibel og dynamiske.

Planlegging i sjø er ulik planlegging på land på mange områder. Det er ikke grunneiere i sjø, men mange sektormyndigheter som har innsigelsesrett til kommunenes planlegging hvis man ikke følger nasjonale og regionale føringer. Når en arealplan i sjø er ferdig, så er det i tillegg mange sektormyndigheter og sektorlover som skal saksbehandle tiltak i sjø. Til forskjell fra land så er det tillatt med 3D planlegging av overflate, bunn og vannmasser, det er tillatt å diskriminere mellom ulike dyre og plantegrupper.

Kystsoneplanlegging skal være økosystembasert og ha en helhetlig og bærekraftig forvaltning. Sjøen kjenner ingen grenser og havstrømmer følger ikke kommunegrenser. Vannmassene forflytter seg og da vil vannlevende planter og dyr og evt. forurensing følge med havstrømmene. En oppdatert kystsoneplan er en forutsetning for en bærekraftig matproduksjon i sjø. En god plan kan gi mer bærekraftig produksjon med bedre oppvekstmiljø og reduksjon i forurensing, lus og sykdom. Større areal som inkluderer akvakultur vil også føre til reduksjon i dispensasjoner.

Dagens areal som er avsatt til akvakultur ligger ofte grunt og beskyttet og er basert på utdatert akvakulturteknologi. Det er dårlig samsvar mellom tilrettelagt areal i planene i forhold til næringas behov for færre og større areal som ligger dypere og mer eksponert.

Det er en nasjonal strategi at sjømatnæringa fortsatt skal gis mulighet til å vokse, med det ufravikelige kravet at veksten skal skje på en bærekraftig måte. Videre vekst innen oppdrettsnæringen forutsetter at det i kystsoneplanene avsettes store nok areal slik at planen har fleksibilitet og dynamikk som kreves for å kunne imøtekomme endringer innen lokalitetsstørrelser og -struktur samt produksjonssoner (St.meld. 16, 2015). Kystsoneplanen vil bidra til bærekraftig vekst og utvikling av kysten på Ytre Søre Sunnmøre.

Kystsoneplanen har som hovedmål å:

- sikre marin næringssatsing og være grunnlag for at Ytre Søre Sunnmøre blir vurdert som attraktivt å etablere seg i (vedtak i samtlige kommuner)
- avdekke og avklare interessekonflikter
- gjenspeile ønsket arealpolitikk, lokalt, regionalt og nasjonalt
- sikre viktige områder for næringsutnyttelse, ferdsel, friluftsliv, vern av natur og kulturminner
- være dynamisk og fleksibel i forhold til framtidige behov
- koordinere bruk, forvaltning og forskning i sjøområdene
- legge til rette for raskere saksbehandling og unngå dispensasjoner

Arealdelen skal i forhold til miljø, naturressurser og samfunn, samordne viktige behov for vern og utbygging, mens bestemmelser og retningslinjer skal gjøre det lettere å utarbeide mer detaljerte planer og raskere å fatte beslutninger i enkeltsaker.

Arealdelens plankart og bestemmelser er rettslig bindende for alt arbeid og alle tiltak som omfattes av loven, dvs. at grunneiere, rettighetshavere og offentlige myndighet er juridisk bundet av planen. Planforslaget er utarbeidet etter ny plan- og bygningslov (PBL) (gjeldende fra 1. juli 2008), og avløser alle tidligere arealplaner i sjø. Ny plan foreslår et tidsperspektiv på 5 år (2022-2027).

Planavgrensning og geografisk avgrensning

Kystsoneplanen er en kommunedelplan for kommunenes sjøarealer og kan inngå i den respektive kommuneplanens arealdel. Området som planlegges dekker sjøarealene i de fem kommunene. Sjøområdenes ytre grense er en nautisk mil utenfor grunnlinjene (iht. PBL § 1-2), mens grensen mot land er definert ved "generalisert felles kystkontur" som er en kystkontur utarbeidet av Kartverket i 2008-2011. Grensen går ved midlere høyvann. I tilfeller der det er gjeldende reguleringsplaner eller andre arealplaner kan plangrensen justeres for å tilpasses disse. Reguleringsplaner vil "hvides ut" i kystsoneplanen.

Interkommunalt plansamarbeid: Vedtak av Kystsoneplanen etter § 9 og § 11

Kystsoneplanen er en interkommunal plan som på de fleste punkter er en kap.11-plan, mens samarbeidet er etter § 9. Planarbeidet blir ledet av et styre og hvert kommunestyre treffer endelig planvedtak for sin kommune. En interkommunal plan er ikke en «overkommunal plan», men en sammensetning av flere formelt selvstendige kommunale planer. Den interkommunale kystsoneplanen vil være kommunedelplaner for sjøområdene i medvirkende kommuner som blir utarbeidet i en interkommunal planleggingsprosess. Forskjellene mellom paragrafene er følgende:

§ 9-2 Organisering: "Planarbeidet ledes av et styre".

§-9-3-Planprosess-og-planinnhold: "For plan prosess og innhold i planene gjelder reglene for vedkommende plantype, jf. kapittel 11 og 12. Hver kommune har ansvar for at saksbehandlingsreglene følges innenfor sitt område. Hvert kommunestyre treffer endelig planvedtak for sitt område". Paragrafen viser at styret i Møre Pilot ikke egentlig har makt, og at hvert kommunestyre har vedtaksmakt.

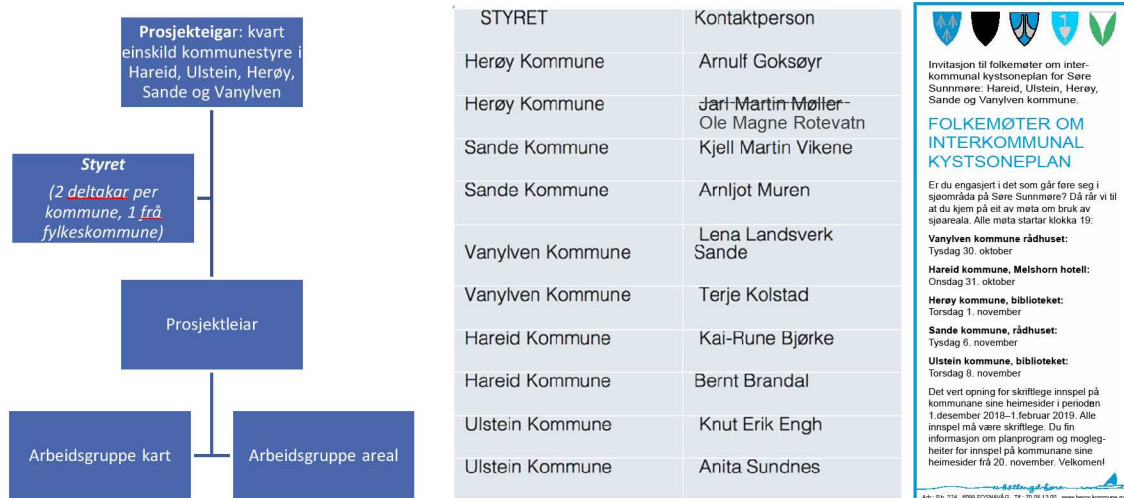
§-9-5.-Uenighet:-"Er kommunene uenige om innholdet i et samlet planforslag, kan styret eller den enkelte kommune anmode fylkesmannen eller regional planmyndighet om å mekle. En kommune kan med tre måneders skriftlig varsel tre ut av plansamarbeidet. De øvrige kommunene kan fortsette plansamarbeidet for det området de dekker". Planforslaget fremstår som en helhet, og uenigheter skal mekles over.

§ 9-6 Gjennomføring og endring: "Partene i et interkommunalt plansamarbeid bør inngå avtale om gjennomføring av planer som er vedtatt på grunnlag av slikt samarbeid, når det er behov for samordning av bruk av virkemidler for gjennomføring. Dersom en kommune eller regional plan- myndighet ensidig ønsker å endre en plan etter kapitlet her, skal de øvrige deltakende og berørte parter få skriftlig varsel om dette før planarbeidet starter." I Møre Pilot varslet alle kommunene samtidig om at planarbeidet startet, samt at de vedtok det politisk. Det er kun § 9-6 som legger føringer og som sier at "du SKAL gjøre noe", mens planen ellers oppfører seg som en kap.11-plan for den enkelte kommune.

Kap. 11 er en vanlig kommuneplan, og under her ligger kommunedelplan. Forskjellen mener vi er følgende: Under kap. 11 har kommunen all makt når det gjelder endring av sine planer. Under kap. 9 må kommunene gi beskjed til de andre kommunene om at de skal gjøre endringer. Kommunestyrene er suverene i sine vedtak, og kan vedta planen eller ikke, evt. si opp samarbeidet med 3 mnd. oppsigelse. Det er i praksis kun § 9-6 som står i veien for at planen kan fungere på akkurat samme måte som en kommunedelplan vedtatt etter Kap. 11. Det betyr at kommunene under kap.9 vil få en konkret, lovfestet konsekvens: Samtlige samarbeidskommuner blir å anse som parter under høring av planer som berører kysten, når de vedtar å endre planen i etterkant. Det vil teknisk sett være slik inntil kommunene velger å oppløse den, ved en ny plan som dekker det arealet.

Organisering av interkommunalt samarbeid

Plansamarbeidet er forankret i de enkelte kommunestyrer. Første fase var vedtak om å samarbeide om en interkommunal arealplan i sjø (=kystsoneplaner) og neste fase var vedtak av selve planprogrammet og at kommunene skulle legge det ut på offentlig høring i 6 uker. Styret har både politiske og administrative medlemmer fra hver kommune.

Prosjektleder (50% stilling i 2 år) har vært bindeleddet mellom kommunene, sektormyndigheter og næringa. Herøy og Ulstein har stilt med GIS-kompetanse og den enkelte kommune har hatt egen representant til arbeidsgruppe areal.

Plantype og plandokumenter

Vi har valgt å organisere planen som 5 kommuneplandeler. Plankartet viser hovedtrekkene i arealbruken og de arealmål som er fastlagt i planen. Videre viser plankartet hvilke hensynsoner som gjelder i området. Bestemmelsene utfyller og utdyper arealbruken og innholdet i viste hensynsoner. Det er plankartet og planbestemmelsene som er juridisk bindende. I tillegg til bestemmelsene er det gitt retningslinjer som ikke er juridisk bindende. Planen består av plankart, bestemmelser og retningslinjer, planbeskrivelse med konsekvensutredning.

Planprosess

I samråd med styringsgruppen ble det utarbeidet et planprogram med informasjon om prosessen og planarbeidet. Planprogrammet ble lagt ut til offentlig ettersyn i 6 uker og vi mottok høringsinnspill fra regionale og statlige myndigheter, lag og organisasjoner og privatpersoner på planprogrammet. Innspill av relevans for planprogrammet og planprosessen samt interkommunale tiltak ble vurdert administrativt. De viktigste innspillene til planprogrammet ligger i vedlegg B.

Det ble samtidig åpnet for nye innspill til Kystsoneplanen. Det kom innspill om tiltak til akvakultur. Kommunene har så behandlet private og lokale innspill. Disse er konsekvensutredet som enkelttiltak i Vedlegg A. Forslag til ny arealbruk ble videreformidlet til kommune for lokal vurdering.

I løpet av planprosessen har det vært samarbeid med kommunene og styringsgruppen, arealgruppen og GIS-gruppa om prosjektets fremdrift. Planen er et resultat av en åpen prosess hvor prinsippet om medbestemmelse har stått sentralt. Planen har vært utlyst i alle lokale aviser, det er sendt ut informasjon til alle regionale og lokale aktører og planprogrammet er lagt ut på kommunenes hjemmesider. Den enkelte kommune har også arrangert folkemøter hvor prosjektleder har presentert arbeidet. Det har vært dialog med sektormyndigheter og vitenskapelige miljøer underveis i prosessen.

Planprogrammet ble sendt ut på offentlig høring 3. mars 2018, og vedtatt i november 2018. Frist for innspill til nye tiltak var 1. februar 2019. Planen vert lagt ut på offentlig ettersyn, 1.gangs høring i september 2021.

Lovgrunnlag og rettsvirkning

Kystsoneplanen er organisert i henhold til kap.9 om interkommunalt plansamarbeid og utarbeidet etter kap. 11 om kommuneplan. Bestemmelsene er sammen med plankartet juridisk bindende for fremtidig arealbruk jf. PBL §11-6. Arealformål, bestemmelser og hensynsoner avgjør hvilke restriksjoner og krav som stilles for å utnytte området.

Det kan bare gjøres unntak fra planen når det foreligger grunnlag for å dispensere (Jf. PBL, kap.19). Dispensasjon krever grunnlagt søknad. Dispensasjon kan ikke gis dersom hensynene bak bestemmelsen det dispenseres fra, eller hensynene i lovens formåls- bestemmelse, blir vesentlig tilsidesatt. I tillegg må fordelene ved å gi dispensasjon være klart større enn ulempene etter en samlet vurdering. Det kan ikke dispenseres fra saksbehandlingsregler. Planen representerer en gjennomtenkt helhet, og det skal derfor ikke være kurant å få dispensasjon. Før eventuell dispensasjon blir gitt, så skal kommunen hente inn innspill fra regionale og statlige styresmakter som har interesser i område.

Retningslinjer er ikke juridisk bindende og kan derfor ikke benyttes som hjemmelsgrunnlag for vedtak etter planen. Retningslinjene forklarer og utdypet bestemmelsene og gir et bedre og mer helhetlig grunnlag for avveining og beslutning som skal gjøres ved behandling av enkeltsaker.

Kommuneplanenes arealdel i sjø inngår i kommuneplanens langsiktige del. Planen viser disponeringen av kommunens arealer i henhold til den ønskede utvikling i de kommende 5 år og skal legges til grunn ved planlegging, forvaltning og utbygging i kommunene.

Etter vedtak i kommunestyrene, vil plankart med bestemmelser ha direkte rettsvirkning. Det innebærer at arbeid og tiltak ikke må være i strid med plankart og bestemmelser, eller være til vesentlig ulempe for gjennomføring av planen. Kommunestyrene skal minst én gang i hver valgperiode ta stilling til om det er behov for å igangsette arbeid med nye arealplaner i valgperioden, eller om gjeldende planer bør revideres eller oppheves (jfr. §10-1).

Innsigelser og unntak fra rettsvirkning (PBL § 11-16) Det er mulig å unnta avgrensede områder fra rettsvirkning der det foreligger innsigelse til planen. Dette for å få en gyldig vedtatt plan i de øvrige deler av kommunen. Slike vurderinger er aktuelle å foreta etter at planen har vært til offentlig ettersyn, og dersom den ellers er klar for endelig behandling i kommunestyret.

Etter høringen vil mottatte innspill og merknader til planforslaget gjennomgås og vurderes. Det utarbeides forslag til justeringer som gjennomgås i styringsgruppen før endelig planforslag tas opp til politisk behandling og vedtak i de enkelte kommunestyre. Dersom det skulle vise seg behov for vesentlige endringer i plandokumentene, kan det være aktuelt å sende planen ut på ny høring.

1.2 Viktige hensyn i planleggingen

Utgangspunktet for planlegging etter plan- og bygningsloven fremgår av formålsparagrafen (§1-1). De viktigste hensyn som skal ivaretas i kystsoneplanleggingen er nedfelt i § 3-1. Forslaget staker ut en retning som skal sikre marin næringsutvikling og være grunnlag for at Ytre Søre Sunnmøre blir vurdert som attraktivt å etablere seg i.

I den interkommunale kystsoneplanleggingen stilles det ingen krav til hvordan de felles prinsippene skal operasjonaliseres lokalt. Fremgangsmåten har vært at kommunene har jobbet med utvalgte tema og foreslått grenser i plankartet. Det kan derfor være forskjell fra kommune til kommune hvor store områder som settes av til for eksempel friluftsliv, men alle kommuner skal ha vurdert og prioritert temaet. Kystsoneplanen er utarbeidet fra en felles forståelse av sentrale nødvendige arealbruksavklaringer, med rom for at hver kommune kan velge å prioritere arealbruken.

Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging. For å fremme en bærekraftig utvikling gir regjeringa føringer for kommunal planlegging 2019-2023:
<https://www.regjeringen.no/contentassets/cc2c53c65af24b8ea560c0156d885703/nasjonale-forventninger-2019-nn.pdf> Nytt i 2019 er:

Det er viktig at fylkeskommunar og kommunar samarbeider med næringslivet og dei statlege myndigheitene for å finne berekraftige løysingar og god samordning mellom plan- og bygningslova og sektorlover. Areal for ulike typar akvakultur, inkludert mobile anlegg, skal avklarast gjennom regionale og kommunale planar. Det er her viktig å ta omsyn til utviklinga av ny teknologi og nye typar havbruksinstallasjonar, også havbruk utanfor kysten. Det kan føre til at nye område kan takast i bruk.

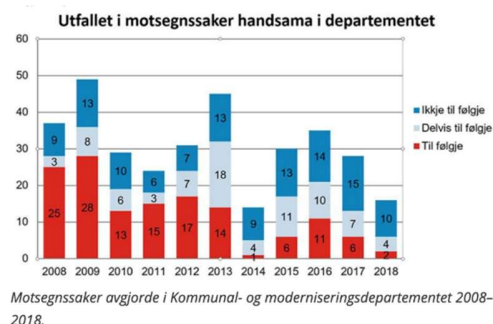
Det foreligger også en rekke nasjonale veiledere for ulike tema/hensyn i planleggingen:
<http://www.regjeringen.no/nb/dep/md/dok/veiledninger.html?id=11394> Lover og forskrifter som regulerer planer og resurs-utnytting i kystnære sjøområder er listet i planprogrammet.

Årsaken til at kommunene fikk rett til å godkjenne egne arealplaner i 1986 var at statlige myndigheter, nabokommuner, fylkeskommuner og fagetater fikk innsigelsesrett. Innsigelse er et omstridt virkemiddel som skal sikre god samhandling mellom ulike sektorlover og arealplanlegging etter PBL. Hvis planforslaget til kommuner er i strid med bestemmelser i loven, forskrift, statlig planretningslinje, statlig eller regional planbestemmelse, eller overordnet plan, kan det fremmes innsigelse Pbl. § 5-4: *"Berørt statlig og regionalt organ kan fremme innsigelse til forslag til kommuneplanene arealdel og reguleringsplan i spørsmål som er av nasjonal eller vesentlig regional betydning, eller som av andre grunner er av vesentlig betydning for vedkommende organs saksområde"*.

Kommunene forutsettes å følge opp føringer fra regjering og Storting for arealforvaltning, eks. avsetting av tilstrekkelige arealer til akvakultur (Regjeringens nasjonale forventninger til nasjonal og kommunal planlegging 2015 og Stortingsmelding nr. 16 (2014-2015)).

Kommunene kan ikke gi bestemmelser eller retningslinjer for drift av for eksempel akvakultur, da tilsyn med akvakultur er tillagt fagmyndighet. Å lage særskilte reguleringsiltak (for eksempel antall lus, bruk av lusemiddel, lukkede anlegg, taretråling) på et område hvor kompetansen er hos Mattilsynet/Fiskeridirektoratet faller utenfor det kommunene kan bestemme. Kommunene tiltar seg da en kompetanse som bare ligger hos fagmyndighet. *Den hvis myndighet/kompetanse som kommunen kan ha trådt for nær i utformingen av planbestemmelse.*

Tidligere var det departementet som avgjør saker om innspill/motsegn i siste instans. Figuren viser avgjørelser i innspills-saker i perioden 2005-2018.

1.januar 2018 ble det gjort lovendringer for å styrke lokaldemokratiet og kommunalt selvstyre. De nye lovendringene gir kommunene større makt og sterkere rettigheter dersom det oppstår konflikt mellom stat og kommune. Loven styrker lokaldemokratiet og det kommunale selvstyret det kommunene er uenige med statlige virksomheter om hvordan regelverket skal forstås på saker som gjelder lokale forhold. Kommunene kan nå gå til rettssak mot staten om gyldigheten av statlige vedtak, innsigelser og departementets vedtak i saker om innsigelser etter plan- og bygningsloven. Domstolene fungerer som tvisteløser i rettslige konflikter mellom kommunene og staten, og vil gi kommunene et sterkere vern i saker der det er konflikt med statlige myndigheter.

Litteratur

Halley E. m.fl: Comparative terrestrial feed and land use of an aquaculture-dominant world. PNAS. (2018) ([sammendrag](#))

Uttak av rømt oppdrettslaks i 20 elver – et oppdrag for OURO i 2017. ISBN- 978-82-8312-097-4
Forfatter(e) - Øyvind Kanstad-Hanssen¹⁾ og Anders Lamberg²⁾ 1) Ferskvannsbiologen AS 2)
Skandinavisk naturovervåking AS

Gilstad, M., Stene, A. (2016). Lyst på kyst. Norsk Fiskeoppdrett.

Gilstad, M. (2017). Interkommunal kystsoneplan for Helgeland med konsekvensutredning.

Berg Sjørdahl, P. et.al. Nofima (2017). Hvordan planlegges kystsonen? Kartlegging av gjeldende planpraksis etter plan- og bygningsloven i sjøområdene. Oppdrag fra KMD.

Kvalsund, R og M. Gilstad (2017). Det usynlige biologiske mangfoldet. Marine naturtyper på Ytre Søre Sunnmøre. Klassifisert etter NiN 2.0.

Nils-Roar Hareide, Mona Gilstad, Roger Kvalsund, Laila Alendal, Greta Garnes og Jenny Ullgren (2018). Marin næringsanalyse Ytre Søre Sunnmøre, Runde Miljøsentor

Kasper Hancke, Trine Bekkby, Mona Gilstad (RMS), Annelise Chapman (Tango Seaweed) og Hartvig Christie (2018). Tare dyrking - mulige miljøeffekter, synergier og konflikter med andre interesser i kystsonen, NIVA

Halvorsen, R., medarbeidere og samarbeidspartnere, 2016. NiN – typeinndeling og beskrivelsessystem for natursystemnivået. – Natur i Norge, Artikkel 3 (versjon 2.1.0): 1–528 (Artsdatabanken, Trondheim; <http://www.artsdatabanken.no>) s. 183-184.

Pilotprosjekt - Kartlegging av marin natur i Møre og Romsdal Årsrapport 2017. Trine Bekkby (red.), Sigurd Heiberg Espeland, Margaret Dolan, Eli Rinde, Frithjof Moy, Sigrud Elvenes, Hege Gundersen, Thijs C van Son, Guri Sogn Andersen, Jonas Thormar, Helene Frigstad, Siri Moy, Bjørnar Beylich, Jon Albretsen, Lars Naustvoll, Lise Tveiten

Tema og datagrunnlag

Plan- og bygningsloven § 3-1 tredje ledd klargjør at planleggingen skal bygge på økonomiske og andre ressursmessige forutsetninger for gjennomføring, og ikke være mer omfattende enn nødvendig. Det forutsettes at arealdelen skal ha en overordnet og grovmasket karakter.

Vi vurderer det som riktig og tilstrekkelig at konsekvensutredningen baseres på eksisterende kunnskap og den erfaring kommuneplanleggere og prosjektleder har. Samlet sett har vi en bred og omfattende kunnskap om temaene, og kan vurdere konsekvensene på et selvstendig grunnlag. Vi vurderer det som tilstrekkelig i forhold til at konsekvensutredningen så langt som mulig skal være beslutningsrelevant.

Unødige detaljer på dette plannivået vil lett øke antall unødvendige konflikter og svekke muligheten for å få fram hovedprioriteringer og langsiktige strategier.

Eksisterende kunnskap er ikke samlet i ett register, men må søkes fra flere ulike kilder. Det finnes digitale databaser som kan gi god kunnskap om et område for noen tema, men som er mindre dekkende for andre.

Registreringer, dokumenter, temakart og andre kilder som ligger til grunn for planlegging og konsekvensutredning er lokal kunnskap, kommuneplaner, friluftskartlegging i noen kommuner, næringsplaner, innspill fra næringa, lakseregisteret, rapporter fra vitenskapelig råd for lakseforvaltning, risikovurdering norsk fiskeoppdrett med mer. Sjå mer

Vann-nett er en oppfølging av vannforskriften, og kommunene har en nøkkelrolle innen vannforvaltning og i arbeidet etter vannforskriften. Gjennom arealplanlegging kan kommunen sette restriksjoner på arealbruken for å ivareta naturmiljøet. Det er da viktig at data som benyttes i regional vannforvaltningsplan (vann-nett) er korrekt i forhold til miljøtilstand og miljøklassifisering hvis fylkeskommunen skal ha innsigelsesrett til kommunenes arealplaner i forhold til vedtatt regional plan.

Noen sentrale kilder til kartdata.

Data	Kilde	Beskrivelse
Naturbase	www.miljodirektoratet.no/no/Tjenester-og-verktoy/Database/Naturbase/	Naturbase gir deg kartfestet informasjon naturtyper, arter av nasjonal forvaltningsinteresse, friluftslivsområder, kulturlandskap, verneområder mm.
Miljøstatus.no	www.miljostatus.no	En karttjeneste for arter og naturtyper, inkl. arter av stor forvaltningsinteresse (f. eks. rødlistede arter), av relevans for beskrivelsessystemet i NiN. Finnes også som App.
Yggdrasil	www.fiskeridir.no/Kart	Data fra Fiskeridirektoratet og andre etater (inkl. akvakultur, fiskeri og kart-, plan- og sjøareal)
Marine grunnkart	www.ngu.no/emne/kart-og-data	NGUs karttjenester gir deg informasjon om geologiske og geokjemiske forhold på sjøbunnen.
Norge i bilder	www.norgeibilder.no	Målestokkriktige flyfoto (ortofoto) for hele Norge.
GEONORGE	www.geonorge.no	Tjeneste for norske offentlige kartdata. I Kartkatalogen gis opplysninger om tilgjengelige formater, tilknyttede tjenester og APIer.
MAREANO	www.mareano.no/kart/mareano_en.html#maps/4050	Kart over dybde, bunnforhold, naturtyper og samfunn, og forurensning i norske havområder
Artskart	artskart.artsdatabanken.no	En tjeneste fra Artsdatabanken og GBIF-Norge, formidler stedfestet artsinformasjon. Finnes også som App.
Vannportalen	www.vannportalen.no	Miljøforvaltningens system for miljødata (inkl. forurensning) i vann; relevant for beskrivelsessystemet
BarentsWatch	kart.barentswatch.no	Karttjeneste for informasjon om norske kyst- og havområder, inkl. menneskelig påvirkning (som trålspor, marint søppel, petroleumsaktiviteter)